

LUND UNIVERSITY
School of Economics and Management

Regional tillväxt

EU:s strukturfonder i Sveriges regioner

Susanna Hellström

Handledare: Joakim Gullstrand

NEKH01 Examensarbete – kandidatnivå 15hp

Abstract

This study investigates the implementation of the EU cohesion policy in a Swedish context. The EU cohesion policy aims to, through the Structural funds, diminish the economic and social differences between less-favoured and affluent regions in the EU. However, there has been a paradigm shift in Swedish politics; from income equalization and redistribution to the poorest regions, towards a greater focus on sustainable economic growth, through innovation and entrepreneurship.

In this study the author discusses through a review of literature, how the formulation of the Structural funds' objectives correspond with economic theory and regional policy and aim to explain the effect the funds have on sustained economic growth in Sweden.

The study found that the structural funds do not generate economic growth even though the objectives and aims correspond well with economic theory. The reason is multifaceted; partly because the goals are too general and broad. Also, if there are political discrepancies between regional development and sustained economic growth, prosperous regions are inhibited instead of being able to act as growth engines, resulting in ineffective use of government spending.

Nyckelord: EU:s strukturfonder, ekonomisk tillväxt, regional utveckling, regionalpolitik, sammanhållningspolitik

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	2
1.1	Metod och material.....	4
2	Den regionala politikens uppkomst.....	5
2.1	Strukturfondernas uppkomst.....	5
2.2	Den svenska regionalpolitiken.....	6
2.3	Från omfördelning mot tillväxt.....	7
3	Tillväxt i teorin.....	8
3.1	Ekonomisk konvergens.....	8
3.2	Kapital, arbetskraft och innovation.....	9
3.3	Regional tillväxt.....	10
3.4	Optimal FoU.....	11
3.5	Agglomerering och dispersion.....	12
4	Empiri – Regional tillväxtpolitik i kunskapssamhället.....	14
4.1	Regional attraktivitet.....	14
4.2	Den nationella strategin – En strategisk referensram för strukturfondsarbetet.....	16
4.2.1	Starka innovationsmiljöer & konkurrenskraftiga företag.....	18
4.2.2	Fler ska starta och driva företag i Sverige.....	18
4.2.3	Kompetens och kunskap – det livslånga lärandet.....	19
4.2.4	Tillgänglighet.....	20
5	Resultat av följeforskning och utvärdering av strukturfondsperioder.....	21
5.1	Period 1995-1999.....	21
5.2	Period 2000-2006.....	23
5.3	Period 2007-2013.....	24
6	Diskussion och analys.....	27
6.1	Decentralisering.....	27
6.2	Konvergens.....	28
6.3	Regionen – en optimal indelning?.....	29
6.4	Koncentration och kluster.....	29
6.5	Tillväxthämmande resultat.....	30
6.6	Måluppfyllnad.....	31
7	Sammanfattning.....	32
8	Referenser.....	34
9	Appendix.....	37

1 Introduktion

Regionpolitiken inom Europeiska Unionen har blivit en allt viktigare beståndsdel inom EU:s sammanhållningspolitik. Dock har det teoretiska fokus förändrats, från att ha studerat nationalstatens ekonomi till att de regionala förutsättningarna blivit allt viktigare i jakten på ekonomisk tillväxt. EU har i takt med att fler medlemmar anslutit sig, blivit en enorm ekonomisk och politisk apparat vilket har resulterat i ökade ekonomiska skillnader mellan länderna. EU:s rikaste land, Luxemburg, är mer än sju gånger rikare än till exempel Bulgarien och Rumänien (Kommissionen 2012a).

Unionens främsta målsättningar är därav att stävja den ökande ekonomiska divergensen genom ett antal olika strukturella stödprogram. Dessa fondmedel utgör sammanlagt en tredjedel av EU:s budget (Nationella strategin s 9). För att inkomstskillnaderna mellan länder och regioner inom unionen ska minska bör dessa strukturella fondmedel initiera ekonomisk tillväxt. Genom en ökad tillväxt antas de fattigare regionerna växa snabbare och sålunda minska den ekonomiska divergensen. Detta skulle indikera på att nationell tillväxt sammanfaller med konvergens mellan regioner. Men regioner är inte länder och kan inte enbart replikera den nationella politiken i regional skala.

Sverige är ett intressant fall att studera i förhållande till regionala skillnader och strävan efter ökad ekonomisk tillväxt. Detta eftersom Sverige har haft en relativt positiv ekonomisk utveckling efter senaste finanskrisen samt har en hög utbildningsnivå, innovationsförmåga och konkurrenskraft internationellt sett.

Likväl har de ekonomiska skillnaderna fortsatt att öka i Sverige sedan 1980-talet. Detta trots att hushållens ekonomiska standard i genomsnitt ökade under samma period (SNS välfärdsrapport 2011). Samtidigt minskar även befolkningen successivt i flera kommuner, framförallt i den norra delen av landet. Dessa områden har även halkat efter i både inkomst- och sysselsättningsutveckling (ITPS 2004 s 16). Till följd av det rådande ekonomiska läget har svensk regionalpolitik som målsättning att öka den ekonomiska tillväxten i landet

samtidigt som man vill minska de ekonomiska skillnaderna mellan de olika geografiska områdena (SOU 2000:36 s 14).

Ett centralt problem som uppkommer är att utvärdering och forskning kring konvergens mellan regioner visar på olika slutsatser om strukturfondernas framgång. Flertalet studier pekar på att det inte går att urskilja några tydliga tendenser på att klyftorna mellan unionens regioner skulle ha minskat tack vare de omfattande utbetalningarna av fondmedel¹. Inte heller utvärderingar av tidigare programperioder på svensk nivå kan påvisa någon signifikant positiv effekt på den totala tillväxten i relation till strukturfonderna (ITPS 2004). Så trots att Sverige har haft en relativt stark tillväxt de senaste åren, jämfört med andra länder inom EU, syns inte någon positiv effekt på tillväxten till följd av strukturfonderna.

Syftet med uppsatsen är följaktligen att studera hur den svenska regionalpolitiken korresponderar med ekonomisk teori i relation till hur lagstiftarna utformar policy om ekonomisk tillväxt. Huruvida jämn fördelning av ekonomisk verksamhet och regional utveckling går att förena med tillväxt och krav på specialisering. Vilket mynnar ut i följande frågeställning: *Genererar strukturfonderna en högre tillväxt i de svenska regionerna?*

Metoden för att svara på uppsatsens syfte är att genomföra en teorikonsumerande studie genom en översikt av målsättningar och utvärderingar av svensk regionalpolitik i relation till existerande ekonomisk litteratur och de teoretiska och de empiriska effekterna som förklaringsfaktorer.

Uppsatsen är disponerad enligt följande: Kapitel 1 behandlar introduktion, metod och materialval 2. Hur uppkom EU:s strukturfonder och hur ser den svenska regionalpolitiken ut? 3. Vad säger ekonomisk teori om tillväxt och regionalpolitiska effekter? 4. Vad säger den empiriska litteraturen? 5. Utvärdering av tidigare programperioder 6. Diskussion och analys av strukturfonderas effekt i svenska regioner 7. Sammanfattning 8. Referenser 9. Appendix

---

¹ se bland andra Boldrin & Canovas (2001) och Dall'Erba & Le Gallo (2007)

1.1 Metod och material

Uppsatsens utformning har karaktären av en teorikonsumerande studie där existerande teori används för att förklara det valda fallet (Esaiasson et al. 2007 s 99). Detta för att få en god insikt och kunskap om hur den svenska politiken genom strukturfonderna korresponderar med ekonomisk teori. Huruvida det sker en förändring över tid och om det ur relevant litteratur går att förklara eventuellt signifikant koppling mellan strukturfonderna och tillväxten i Sverige.

Uppsatsen behandlar framförallt pågående programperiod och dess utformning och målsättning. Av intresse är även resultat av tidigare perioder då det kan finnas en fördröjning i de ekonomiska effekterna vilka påvisar eventuell framgång först efter en längre tid. Genom användning av vedertagen ekonomisk teori rörande ekonomisk tillväxt och regionala² förutsättningar önskar uppsatsen förklara och skapa en bättre förståelse för den ekonomiska politik som förs och även en djupare insikt i varför politiken inte uppnår det resultat som eftersöks.

Materialurvalet består delvis av primärmaterial i form av offentligt tryck, där trovärdigheten för materialet bör anses som hög. Vidare används litteratur främst bestående av vetenskapliga artiklar och utredningar samt underlag rörande den ekonomiska teorin och politiska riktlinjer som knyter an till strukturfonderna.

Ett möjligt materialproblem som framkommer härrör ansvarsfördelning på myndighetsnivå. Ansvariga för följeforskning och uppföljning av strukturfonderna var tidigare Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) samt Verket för näringslivsutveckling (Nutek) och Glesbygdsverket. Dessa avvecklades 2009 och ansvaret övergick delvis till vad som idag är Tillväxtverket. Utöver myndighetsamordning har upplägget rörande följeforskning och utvärderingar förändrats under tid. Detta gör det svårt att generalisera då projekten har haft olika mål och utförande. Urvalet begränsades därav till rapporter och utredningar som diskuterar programmen som helhet, och inte effekterna av enskilda projekt.

---

² Begreppet region kan definieras i uppsatsen enligt följande: 1) ett geografiskt område enligt EU:s indelning av NUTS 2 områden, vilket baseras på EU:s hierarkiska regionindelning NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) vars syfte är att skapa jämförbara regioner i EU. NUTS 2 delar in Sverige i åtta regioner baserat på länsindelningen. 2) Med region avses även en så kallad FA-region – Funktionella analysregioner, som tidigare kallades LA-regioner. Sverige är uppdelat i 72 FA-regioner. (Tillväxtfakta 2012 s 11).

2 Den regionala politikens uppkomst

2.1 Strukturfondernas uppkomst

Europeiska unionen bildades efter andra världskriget som ett fredsprojekt inom ramen för Europeiska kol- och stålunionen. Det ursprungliga samarbetet kom snabbt att fördjupas när fler medlemmar anslöt sig. På 1970-talet cementerade regionalpolitiken sin centrala plats inom EU-samarbetet och mer resurser lades på att skapa jobb och förbättra infrastrukturen i fattiga områden. På 1980-talet undertecknades den Europeiska enhetsakten och därigenom lades grunden för det sexårsprogram som skulle lösa frihandelsproblemen inom EU, samt för vad som skulle bli den inre marknaden (Kommissionen 2012d).

I takt med unionens utvidgning och integration växte även skillnaderna mellan medlemsländerna. Dagens europeiska sammanhållningspolitikens målsättning är att främja den sociala och ekonomiska sammanhållningen inom EU, och därigenom minska ojämlikheter och skillnader mellan människor. Ett av EU:s främsta instrument för detta är strukturfonderna som motsvarar drygt en tredjedel av EU:s budget. Totalt omfattar EU:s budget cirka 862 miljarder euro för perioden 2007-2013, varav 308 miljarder euro är avsatt för regional utvecklingspolitik inom ramen för de tre av Europeiska Rådet beslutade målen *konvergens*, *regional konkurrenskraft och sysselsättning* och *Europeiskt regionalt samarbete* (Kommissionen 2012e).

Konvergensmålet riktar sig i huvudsak till regioner som har mindre än 75 procent av unionens genomsnittliga BNP-nivå. Målsättningen är att genom förbättrade förutsättningar för tillväxt och sysselsättning, snabbare uppnå konvergens mellan medlemsstaterna och mellan de minst utvecklade regionerna. Målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning prioriterar attraktions- och konkurrenskraften för att kunna förutse och stävja ekonomiska och sociala förändringar. Men även för att främja innovation, företaganda, miljöskydd,

tillgänglighet, anpassningsförmåga och utvecklingen av en arbetsmarknad för alla. Slutligen definieras syftet för Europeiskt regionalt samarbete genom en önskan att stärka det gränsöverskridande samarbetet mellan tvärnationella och tvärregional myndigheter. Detta för att vidare kunna utveckla ekonomiska förbindelser mellan länder, medborgare och företag (Rådet 2006).

2.2 Den svenska regionalpolitiken

Den svenska regionalpolitiken etablerades som självständigt politikområde i mitten av 1960-talet efter att Sverige genomgått en omfattande strukturomvandling. Sett till början av förra seklet var Sverige ett fattigt jordbruksland med en stark centralstat. Men tack vare bland annat politisk stabilitet och stark tillväxt, samt avsaknaden av krig, gick Sverige från att vara ett av Europas fattigaste länder till att vara ett av de rikaste.

Från att främst ha pådrivit strukturomvandlingen och urbaniseringen i samband med vad som har kallats ”flykten från landsbygden”, förändrades genom åren lokaliseringpolitiken. Målsättningen blev att utnyttja resurser så effektivt som möjligt samt att skapa en offentlig service för att värna om individernas trygghet. Grundtanken var därigenom att kompensera för avsaknaden av vissa förmåner för glesbygden och mer behövande områden. Detta i syfte att utrusta landets regioner med arbete, boende och välfärd för att motverka den hierarkiska regionstruktur som dagens politik kan anses skapa (SOU 2000:36 s 80).

Under 1970-talet expanderade den offentliga sektorn ytterligare till följd av ökad tilltro till ekonomisk planering genom omfördelning och statliga insatser. Sysselsättningen inom industrisektorn avtog stadigt och i slutet av 1970-talet arbetade runt hälften av den svenska befolkningen inom tjänstesektorn. Under denna period stärktes även kommunernas självständighet genom en ökad decentralisering men även genom en kommunreform som resulterade i att antalet kommuner minskade från 1030 till 278 stycken. Liktidigt infördes även den procedur som ligger till grund för dagens skatteutjämningsystem, där resurser överförs genom omfördelning mellan rika till fattigare kommuner för att möjliggöra likartad service i olika ekonomiskt starka kommuner (Andersson et al. s 14-17).

2.3 Från omfördelning mot tillväxt

Genom medlemskapet i EU blev Sverige en integrerad del av den gemensamma marknaden och de svenska regionerna introducerades för den internationella konkurrensen. Samtidigt är Sverige i högsta grad en liten, öppen ekonomi som är beroende av utvecklingen i omvärlden. Näringsdepartementet konstaterar i en utredning rörande tillväxtpotential, att till följd av internationaliseringen är det svårare för Sverige att driva en avvikande ekonomisk politik än omvärlden, även om man vill det (Ds 1999:32 s 19).

Resultat av denna omvandling syns bland annat genom att det på senare år har skett omfattande förändringar på en global nivå med nya maktstrukturer och samarbetsmönster och på hemmaplan har politiken reformerats genom nya regionala samarbeten och självstyrande regioner. Begreppet *regional utvecklingspolitik* introducerades i början av 2000-talet och ersatte den riktade och geografiskt avgränsade *regionalpolitiken* som hade tydligare fokus på utjämningspolitik. Vid budgetpropositionen för 2007/08 ändrades begreppet återigen, nu till *regional tillväxtpolitik* (Tillväxtfakta 2012 s 45).

Namnförändring var inte det enda, även innehållet i politiken kom att förändras. Statens uppgift var fortsatt att bedriva en välfärdspolitik som i första hand åsyftade att sätta individens välmående i centrum. Rörande den aspekten anses kommunerna och dess intäktsystem fortfarande vara av största betydelse för den regionala utvecklingen genom dess omfördelning och kompenseringseffekter (EuroFutures/Nordregio 2005 s 10).

Däremot är politikens medel inte omfördelning av ekonomiska resurser utan fokus ligger på att alla regioner ska bidra med sitt eget kunnande för att uppnå ekonomisk tillväxt (Tillväxtfakta 2012 s 9). Den politiska omställningen är dock ett internationellt fenomen vilket även OECD:s Territorial review Sweden 2010 påvisar. Av OECD:s utredning framgår att det pågår ett paradigmskifte från inkomstutjämnning och bidrag till de fattigaste regionerna till strukturomvandling mot innovation och entreprenörskap i flertalet OECD-länder.

3 Tillväxt i teorin

Den teoretiska grund som denna uppsats vilar på utgörs av ekonomisk teori relaterad till regionalpolitik. Tillväxtforskningen kan delas in i framförallt en äldre neoklassisk skola och en modern tillväxtskola. De äldre teorierna fokuserar på fysiska förutsättningar; transportkostnader, marknadsstorlek och avtagande avkastning på produktionsfaktorerna, samt regional utveckling genom skillnader i ekonomisk verksamhet och specialiseringen. Dagens tillväxtforskning utmärks av andra karaktärer, så som vikten av kunskap och att humankapitalets avkastning inte avtar, samt betydelsen av skalfördelar och agglomeration.

3.1 Ekonomisk konvergens

Syftet med EU:s strukturfonder har sedan tillkomsten varit att minska ekonomiska skillnaderna mellan unionens olika delar, och redan tidigt uttalades ekonomisk konvergens som ett centralt arbetsmål³. Ett lands ekonomiska framgång mäts vanligen i termer av bruttonationalprodukt per capita som ett samlat värde på landets produktivitet⁴ och därigenom även som ett mått på invånarnas levnadsstandard eller välfärd. Om större inkomst alltid är att föredra framför mindre, kommer ett högre BNP alltid att eftersträvas. Ekonomisk tillväxt är i sin tur expansionen av BNP över tid⁵.

Konvergens som begrepp inom nationalekonomin behandlar effekter då länder eller regioner ekonomiskt sett närmar sig varandra. Detta fenomen uppkommer av att fattigare länder antas ha en högre tillväxttakt än rika länder och följaktligen

---

³ Konvergensteorierna återfinns i den neoklassiska skolan i bland annat kända studier av Abramovitz (1986) och Baumol (1986) eller Barro och Sala-i-Martin (1992) studie över konvergens mellan regioner i USA.

⁴ Landets produktivitet – de varor och tjänster som produceras under ett år

⁵ Ökad produktion av varor och tjänster = kombination av mer arbete, en växande kapitalstock och ökad produktivitet. Ju mer ett land förmår öka den samlade produktionen desto högre tillväxttakt, och ju mer varje individ producerar med givna produktionsfaktorer desto högre produktivitet

minskar det inbördes avståndet. Detta går att härröra från kapitalets avtagande marginalproduktivitet; där en ytterligare enhet kapital kommer att bidra relativt mycket, om utgångspunkten är en relativt låg kapitalackumulation (Jones 2002 s 68).

Traditionella tillväxtmodeller beskriver hur förändringar i sparkvoten endast har temporära effekter på tillväxten. Detta eftersom investeringarna antas ha avtagande avkastning och ökat sparande endast på kort sikt ger större kapitalbildning och högre tillväxt. När tillgången på kapital ökar kommer avkastningen på nya investeringar att falla över tiden. När avkastningen faller hämmas tillväxten. Därav kan inte sparandet fungera som en långsiktig tillväxtmotor. För att upprätthålla tillväxten krävs istället ett oavbrutet teknologiskt framåtskridande.

Dock finns det flertalet tillväxtteorier som fokuserar på olika komponenter som källan och drivkraften bakom ekonomisk tillväxt. Romer-modellen eller ny tillväxtteori⁶, utgår ifrån den neoklassiska Solow-modellen⁷. Till skillnad från Solow, fokuserade Romer på vad som driver den teknologiska utvecklingen.

3.2 Kapital, arbetskraft och innovation

Paul Romer modifierade Solow-modellen genom att endogenisera teknologin och la större fokus på varför teknologin utvecklas och gav även mängden innovationer en central roll i teorin. Produktionsfunktionen konstruerades enligt:

$$Y = K^\alpha (AL_Y)^{1-\alpha} \quad (1)$$

Där Y anger produktionsnivån och A antalet idéer (kunskapsbasen), K och L_Y representerar kapital⁸ respektive arbetskraft⁹. Om vi antar att parametern $0 \leq \alpha \leq 1$ skulle en fördubbling av insatsvarorna, kapital och arbetskraft, vid given nivå teknologi (A) ge konstant avkastningen.

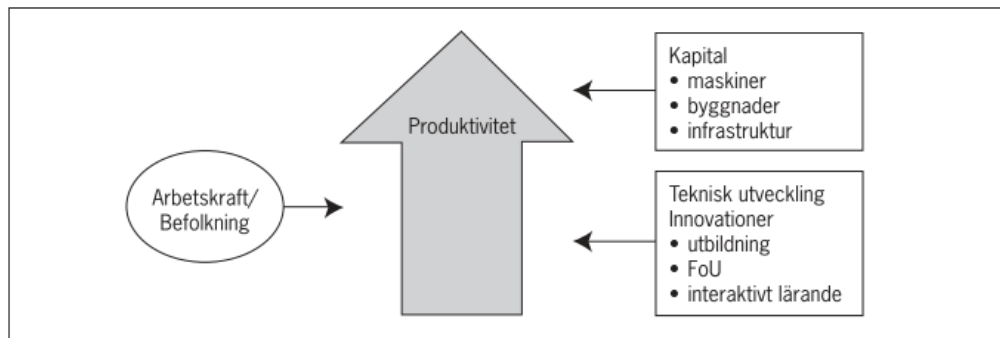
⁶ Kommer att utgå från Jones tolkning av Paul Romer, se även Grossman och Helpman (1991) eller Aghion och Howitt (1992) för andra FoU-baserade tillväxtmodeller

⁷ Se Solow, R. (1956) "A contribution to the Theory of Economic Growth", Quarterly Journal of Economics, Vol 70:2

⁸ kapitalintensitet per invånare – växer när nya investeringar i realkapital sker i en snabbare takt än befolkningsökningen

⁹ hur arbetskraften ser ut, antalet arbetade timmar som ägnas åt lönearbete

Forskarnas produktivitet antas i modellen vara proportionell mot existerande kunskapsbas och nya idéer grundas på gamla. Om idéer (A) är en insatsvara i produktionen resulterar det istället i en tilltagande avkastning. Denna tanke bygger på att idéer eller innovation i sin utformning är icke-rivaliserande och en persons användning inte minskar värdet för någon annan, samt att samma idé inte behöver uppfinnas två gånger (Jones 2002 s 98). Romer anförde att ju fler forskare som finns, desto fler innovationer skapas och för att nå en varaktig tillväxt måste antalet idéer öka över tiden. Detta sker om antalet forskare ökar över tiden (Ibid s 99-103). Den tekniska utveckling skulle då, enligt Romer bero på, dels mängden arbetskraft i FoU-sektorn men även FoU-sektorns produktivitet (den takt med vilken individer i FoU-sektorn genererar idéer).

(Johansson et al. 2005 s 7)

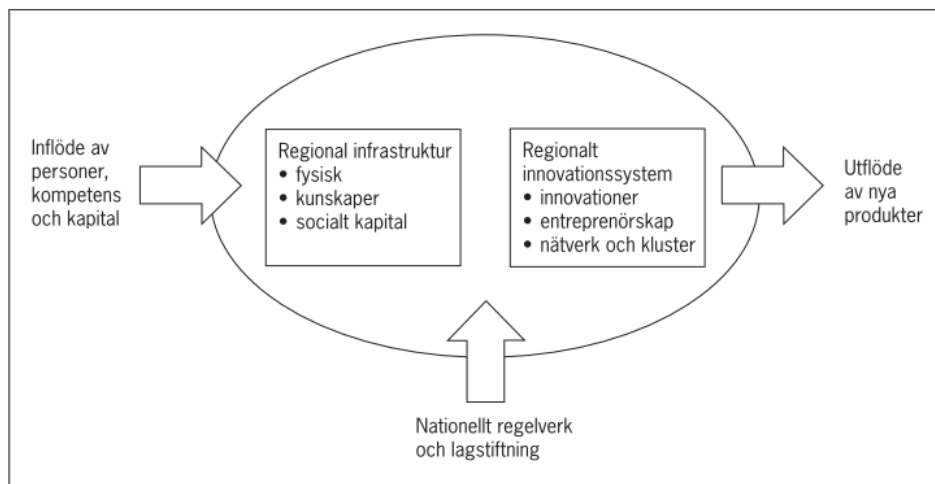
Romer menade att en ekonomi med en högre andel humankapital kommer att uppleva en snabbare tillväxt (Romer 1990 s 99). För att nå ökad tillväxt bör då staten i syfte att maximera den långsiktiga tillväxttakten söka påverka resursallokeringen och koncentrera insatser inom forskning och utbildningsväsende, för att på det sättet stimulera den teknologiska utveckling som driver tillväxten.

3.3 Regional tillväxt

Dock kan man argumentera för att regional tillväxt skiljer sig från den nationella utvecklingen. Detta eftersom produktionsfaktorernas geografiska fördelning skiljer sig åt vilket resulterar i varierad regional förmåga att ta till sig och utveckla

ny teknologi. Därav behövs ytterligare teori för att konstatera varför den regionala tillväxten ser ut som den gör. När regioners tillväxt studeras lyfts vikten av de lokala förutsättningarna allt oftare fram, såsom förekomsten av kluster och regional dynamik (Johansson et al. 2005 s 15).

Johansson et al. framhäver vikten av ett samspel mellan företag och stödjande organisationer på regional nivå. Tillväxt skapas i större utsträckning genom regionala kluster som bildas när företag och resurser koncentreras, men även genom kunskapsspridning, innovationssamarbete och arbetskraftsrörlighet (Ibid s 14). De framhåller även att en långsiktig ekonomisk tillväxt kommer att vara högre i regioner där det finns innovativ teknikutveckling. De tillägger även att kunskapsintensiv arbetskraft eftersöker en attraktiv livskvalitet, samt att strukturella förhållanden främjar innovationsprocesser, utveckling och spridandet av ny kunskap (Ibid s 15). Faktorer som utvecklar och särskiljer den regionala karaktären och skapar möjliga förutsättningar som borde gynna en positiv ekonomisk utveckling som kan skräddarsys utifrån regionens profil.

(Bild Johansson et al. 2005 s 13)

3.4 Optimal FoU

Teknologiska framsteg anses vara den ekonomiska motorn, utan dem kommer kapitalackumuleringen uppvisa en avtagande avkastning. Dessa teknologiska framsteg skapas av individer som drivs av en önskan att göra vinst, vilken kan uppnås av att innovationer genererar avkastning eftersom idéer i sin natur antas

vara icke-rivaliserande och ha en tilltagande skalavkastning (Jones 2002 s 45). Därav bör staten fokusera resurserna inom FoU-sektorn för att nå högre tillväxt både på regional och nationell nivå.

Jones (2002) bygger vidare på Romers (1990) ursprungliga resonemang rörande att samhället inte producerar en optimal nivå av Forskning och Utveckling och därför inte uppnår sin fulla potential. Anledningen till detta summerar han i tre orsaker. Först och främst för att marknaden inte värderar forskningen tillräckligt högt. Hänsyn tas inte till att innovationer leder till fler innovationer och framtida produktivitet. Dessutom värderas inte forskarna tillräckligt högt, även om deras arbete ofta återanvänds och byggs vidare på i senare produktioner, så får de inte någon del i framtida behållning. Denna snedvridning är vad som omnämns som kunskapsöverspill (knowledge spillover), vilken även kan ses som en positiv externalitet, då fler kan dra nytta av redan existerande kunskap.

Den andra snedvridningen Jones diskuterar relaterar till ”stepping on toes”-effekten, vilken uppkommer då forskare inte tar hänsyn till vad andra forskare gör och på det sättet produceras samma sak på flera ställen vilket resulterar i att inte en optimal mängd FoU genereras. Den tredje effekten Jones vidrör är det man kan likna med ett konsumentöverskott. Incitamentet att uppfinna finns, vilket är monopolvinsten, men den är mindre än samhällets vinst vilket resulterar i att det skapas för lite innovation, allt annat lika (Ibid s 119).

3.5 Agglomerering och dispersion

För att generera positiva tillväxteffekter är det inte tillräckligt att bygga upp ny kunskap, utan kunskapen måste utnyttjas och spridas. Om kluster medför positiva stordriftsfördelar och kunskapsackumulering medför positiva externaliteter, blir resultatet en tilltagande skalavkastning i produktionen. Om industrier som är spatialt agglomererade uppkommer med fler innovationer och växer snabbare, borde dessutom regionerna där dessa företag är lokaliserade stå för en större del av den innovativa produktionen (Baptista & Swann 1998 s 529).

Tidigare ansågs konkurrensen i högre utsträckning drivas av kostnader för inputs, företagets geografiska placering, tillgången till råvaror och möjligheten till billig arbetskraft vilka utgjorde komparativa fördelar. Dagens ekonomi är dock

mer dynamisk och företag kan kringgå höga input-kostnader genom att vända sig till den internationella marknaden. Idag betonas komparativa fördelar i högre utsträckning i relation till höjd produktivitet. Att med samma mängd input få mer output, vilket kräver kontinuerlig innovation (Porter 1998 s 78).

Teori rörande kluster framhäver att genom att ha företag nära runt omkring så kommer gruppsycket och den nära konkurrensen att gynna produktiviteten genom att nya produkter snabbt kan testas. Genom att företag i kluster i större utsträckning är medvetna om vad andra arbetar med undviks överlappande och icke-optimala produktionsnivåer. Med regional sysselsättning som ett mått på ett klusters styrka, fann Baptista och Swann (1998) att sannolikheten att ett företag förnyas sig är större om de befinner sig i en region där närvaron av företag i samma industri är betydande (Baptista & Swann 1998 s 539).

De två krafterna som driver den ekonomiska geografin är dels anti-koncentreringskrafter (dispersion) och pro-koncentreringskrafter (agglomeration). Agglomerationskrafter uppstår när geografisk koncentration skapar ytterligare geografisk koncentration och företagen vill agera på en stor marknad vilket attraherar ytterligare aktörer (Baldwin & Wyplosz 2009 s 395). På samma sätt drivs arbetare enligt teorin till orter där det finns fler jobb och företagen dit det finns mer arbetskraft.

Det finns flertalet studier som pekar på att agglomerationsekonomier är framgångsrika och har en positiv inverkan på produktivitet. Dock finns det olika åsikter om dess kausalitet och bakomliggande mekanismer. Huruvida det är agglomeration som leder till öka produktivitet i det lokala näringslivet, eller om det snarare är en hög produktivitet som i sin tur attraherar företag att investera i regionen. Teorin möjliggör även att det är initial hög produktivitet som lockar redan produktiva företag eller individer till gemensamma satsningar snarare än att enskilda företag och individer ökar sin produktivitet genom en lokalisering i kluster (Anderson & Thulin 2008 s 27).

Signifikant för framgångsrika kluster tycks dock vara en högre kunskapsspridning och humankapitalackumulation. Detta delvis till följd av interaktion och bättre matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare. Fördelarna av regionala kluster ger politiken incitament att satsa på specialiserade sektorer eller områden som kan agera tillväxtmotorer vilket kan skapa ökade förutsättningar för kunskaps- och informations-spridning.

4 Empiri – Regional tillväxtpolitik i kunskapssamhället

4.1 Regional attraktivitet

Den svenska regeringen framhåller att utvecklingen under de senaste åren pekar på att de ekonomiska skillnaderna mellan de svenska regionerna ökar. Samtidigt lyfter regeringen fram en tes om att ju fler regioner som har en stark och expansiv ekonomi, desto bättre är det för hela Sverige. Regeringen anför att fler ekonomiskt starka regioner bör gynna tillväxten även i landets svagare regioner (Nationella strategin s 4).

Därav tydliggörs det att dagens regionala utvecklingspolitik är uttalat inriktad mot att skapa tillväxt och främst handlar om att förebygga strukturproblem samt att skapa förutsättningar för regional tillväxt och konkurrenskraft (Ibid s 9). Dagens regionala tillväxtarbete baseras i sin tur på regionala utvecklingsprogram (RUP) som regleras av förordningen (2007:713)¹⁰ om regionalt tillväxtarbete. Politiken åsyftar därigenom att framhäva regionernas olikheter och specifika förutsättningar (Tillväxtfakta 2012 s 45).

Vad man även kan se en tydligare trend av i dagens samhällsdebatt är hur förekomsten av populära modebegrepp som ”attraktivitet” har vuxit fram. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – Tillväxtanalys, framhåller den allt mer framträdande fokuseringen på kompetens, kapital, idéer och befolkning som faktorer för ekonomisk framgång. Den förda politiken resulterar därigenom i ett scenario där kommuner och regioner tvingas tävla mot varandra för att attrahera företag och investeringar, samtidigt som de måste locka till sig nya invånare och besökare (Ibid s 14).

---

¹⁰ tidigare 2003:595

Anledningen till den ekonomisk politiska omvälvningen anses delvis vara att vikten av det fasta kapitalet idag har mindre betydelse än tidigare. Istället är det rörliga kapitalet den viktigaste tillgången vilket framkallar ett behov av att attrahera ”rätt” person som kan bidra till företagets utveckling eller framgång (se Cars (2006) i Tillväxtfakta 2012 s 16).

Tillväxtanalys lyfter även fram att trots att rörligheten hos individerna har ökat har det samtidigt skett en förändring hos företagen över tid. Tidigare flyttade människor som individer och arbetskraft dit arbete fanns. Idag flyttar företagen i större utsträckning till arbetskraften eller till regioner som kan attrahera den kompetens de eftersöker (Ibid s 16).

Ett strukturellt problem som politiken därav måste handskas med är hur befolkningen koncentreras till ett fåtal regioner. År 2010 bodde 48 procent av Sveriges befolkning i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö, till följd av decennier av ökad befolkningskoncentration. Regeringen konstaterar att denna utveckling troligtvis inte kommer att förändras framöver. I relation till befolkningskoncentrationen kan även nämnas att 53 procent av Sveriges totala daglönesumma härstammade år 2008 från storstadsregionerna. Även det är en trend som har ökat något de senaste decennierna (Tillväxtanalys 2010:12 s 6-8).

Ytterligare en strukturell förändring visar sig i befolkningens utbildnings- och kunskapsnivå som överlag har ökat i landet. Dock finns det signifikanta skillnader mellan regionerna. I de befolkningsmässigt större regionerna framträder en trend av en större andel med eftergymnasial utbildning, vilket på längre sikt kan skapa ökade skillnader mellan regionerna (Tillväxtfakta 2012 s 20). De strukturella problemen uppkommer även av att det regionala näringslivet i större FA-regioner generellt sett kännetecknas av en hög branschdiversifiering och en låg arbetsställekoncentration. Mindre FA-regioner uppvisar tvärtom en låg branschdiversifiering och en hög arbetsställekoncentration. Detta kan enligt Tillväxtanalys indikera på att de mindre regionerna är mer sårbara för konjunkturella chocker och kan därav vara i behov av olika typer av politiska och ekonomiska riktade insatser (Tillväxtanalys 2010:12 s 7).

Med den bakgrunden kan det framhållas att den regionala politiken är resultatet av två motriktade krafter. Först, för att nå en sektorssamordning decentraliserades politiken från nationell nivå. Samtidigt skedde även en reform för att differentiera och möjliggöra ökad rörlighet och tillväxt av lokala

arbetsmarknader. Detta ledde framförallt till en insikt att det behövdes ett vidare geografiskt perspektiv än den enskilda kommunens, vilket resulterade i dagens olika geografiska och regionala uppdelning. Dock kvarstår flera av de strukturella spörsmålen i fråga om hur ökad nationell tillväxt ska nås genom regional utveckling (SOU 2007:13 s 205).

4.2 Den nationella strategin – En strategisk referensram för strukturfondsarbetet

Sverige har haft en ekonomisk tillväxt som är högre än genomsnittet i EU. Trots detta fanns det anledning att vid aktuell programstart fortsätta arbetet med att införliva *Lissabonstrategin*; att stärka EU:s konkurrenskraft, skapa hållbar tillväxt och full sysselsättning. Dock var strategin långt ifrån uppfylld vid tidsperiodens slut år 2010. Istället identifierades nya problem till följd av den ekonomiska och finansiella krisen. Därför lanserades en ny strategi *Europa 2020* – smart och hållbar tillväxt för alla (Ds 2011:17 s 41).

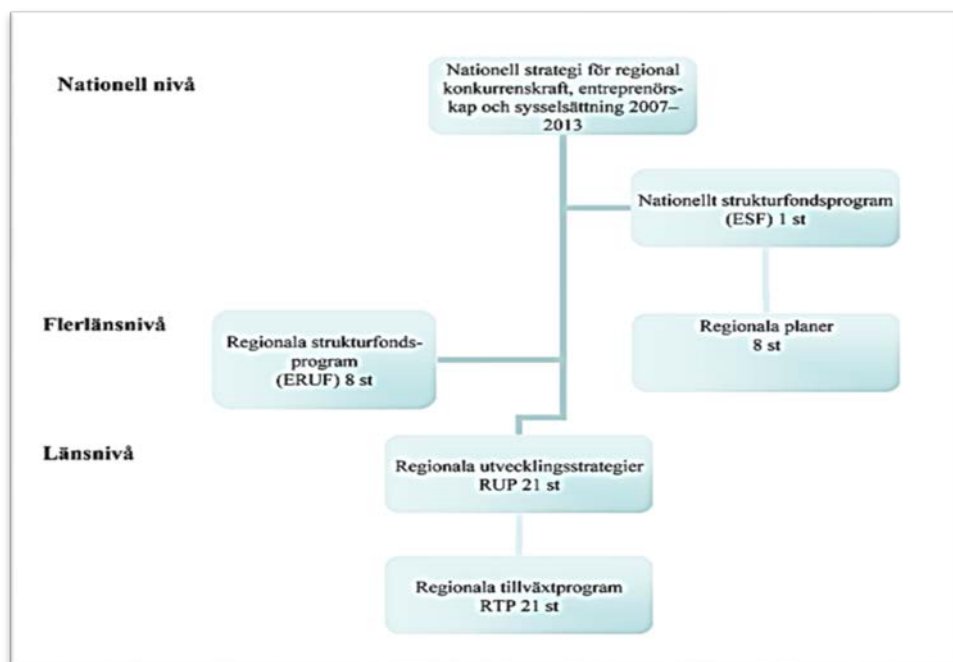
Det poängteras från regeringens sida att den nationella tillväxten är beroende av det som sker regionalt och lokalt och trots att de regionala förutsättningarna skiljer sig åt över landet så gynnar starkare regioner landet i stort vilket även överförs på de svagare regionerna (Nationella strategin s 4). Genom den nationella strategin formulerar regeringen en strategisk referensram för sammanhållningspolitiken i Sverige som ska vidareutveckla samordningen mellan den regionala utvecklingspolitiken, arbetsmarknadspolitiken och den europeiska sammanhållningspolitiken (Ibid s 5).

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel inom två av de tre målen för sammanhållningspolitiken; *Regional konkurrenskraft och sysselsättning* samt *Europeiskt territoriellt samarbete*. Dessa fondmedel utgör grunden för finansieringen, dock krävs minst lika mycket nationell offentlig medfinansiering samt privat finansiering. Via dessa projekt tillför även marknaden riskkapital med en summa på cirka 2 miljarder kronor (Ds 2009:69 s 78).

Regeringen har därefter valt att lyfta fram följande nationella prioriteringar:

- 1) Innovation och förnyelse
- 2) Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud
- 3) Tillgänglighet samt strategiskt gränsöverskridande samarbete

Fondmedlen har i sin tur delats in i olika sektorer, delvis genom ett nationellt strukturfondsprogram¹¹ för Europeiska socialfonden och åtta regionala strukturfondsprogram¹² för Europeiska regionala utvecklingsfonden. Därutöver ska enligt förordningen (2007:713) om regionalt utvecklingsarbete varje region i sin tur ta fram utvecklingsprogram (RUP) rörande hur den nationella strategin ska uppnås (Nationella strategin s 29).

(Bild: Nationella strategin s 18)

¹¹ Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ESF)

¹² Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ERUF)

4.2.1 Starka innovationsmiljöer & konkurrenskraftiga företag

Regeringen lyfter fram innovativa miljöer som ett särskilt viktigt område och hur det krävs ytterligare samarbete av triple-helix modell; mellan akademien, näringslivet och det offentliga, för att skapa väl fungerande innovativa miljöer. I den Nationella strategin framhålls även att Sveriges samlade kunskapsresurser behöver utvecklas och att det behövs skapas nya arbetstillfällen och innovationer. Detta för att svenska företag genom attraktiva produkter och tjänster med höga förädlingsvärden, ska bli mer eftertraktade och stärka sin konkurrenskraft även på världsmarknaden.

Regeringen framhåller även att för att innovationer ska uppstå, behövs det ett samspel mellan olika aktörer på flera nivåer för att skapa den kunskapsöverföring som eftersöks. Här framhålls kluster som ett möjligt alternativ där både konkurrens och samarbete uppstår. Regeringen anser att kluster är vad som krävs för att regioners konkurrenskraft ska tillta och den eftersökta ökningen av specialiserade företag ska uppkomma. Genom specialisering kan regionerna dra nytta av dess komparativa fördelar. Dock betonas även att en ökad specialisering öppnar upp för en ökad sårbarhet i regionerna (Nationella strategin s 11-13). Riktlinjer för regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning sammanfattas i Nationella strategin i ett antal punkter (se appendix).

4.2.2 Fler ska starta och driva företag i Sverige

Utöver betoningen på innovativa miljöer lyfter regeringen fram entreprenörskap som en viktig del i den svenska tillväxten. Andelen nyföretagande skiljer sig mellan de svenska regionerna. Det framhålls i den Nationella strategin att det finns en nära relation mellan förnyelse och entreprenörskap och att det därav finns ett behov av att underlätta möjligheten att starta och driva företag i Sverige samt för att stävja bristen på nya och expanderande företag.

De regionala skillnaderna framställs som avgörande när det kommer till inställningen till företagande och dess framgång. Anledningen till dessa regionala skillnader tros bland annat vara olika attityder, traditioner, näringslivsstruktur och även geografisk rörlighet. Detta är något som behöver förbättras. Regeringen

pekar specifikt ut behovet i regioner med ett ensidigt och begränsat näringsliv. Det konstateras även att en svensk konkurrensfördel internationellt sett är tillgången till kunskapsintensivt kapital, vilket borde locka även internationella aktörer (Nationella strategin s14-15). De riktlinjer som framställs sammanfattas i Nationella strategin i ett antal punkter (se appendix).

4.2.3 Kompetens och kunskap – det livslånga lärandet

Det nationella strukturfondsprogrammet ska inriktas på insatsområden för kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Kunskap och utbildning är en central prioritering och en förutsättning för den ekonomiska tillväxten, produktiviteten och sysselsättningen på lång sikt. Regeringen vill motverka de regionala skillnader mellan andelen som fortsätter en eftergymnasialutbildning. Fler kunskapsrelaterade åtgärder som lyfts fram är däribland en ökad rörlighet för akademiker, genom bland annat internationella utbyten.

Det fastslås även att arbetskraft med relevant kompetens är avgörande för att nå god utveckling och tillväxt. Detta nås genom att erbjuda vidareutbildning för att människor ska kunna utföra mer avancerade uppgifter eller alternativt, att utföra arbetet på ett mer effektivt sätt och på så sätt nå en högre produktivitet. Det krävs att arbetskraften vidareutvecklar sin kompetens för att kunna utnyttja den ständiga förnyelsen av teknik. Men även att den ökade rörligheten utnyttjas genom överbryggande samarbeten mellan olika branscher i syfte att främja konkurrenskraft och innovation.

I Sverige liksom övriga Europa håller demografin på att förändras, då färre ska försörja en allt större andel åldrande befolkning. I relation till vikten av kompetensutveckling fokuserar regeringen även på att andelen av befolkningen som är arbetsför måste öka. Detta genom att stimulera arbetsmarknaden, så att alla ska känna sig delaktiga, oavsett kön, ursprung eller ålder (Nationella strategin 17-18). Riktlinjer för det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning sammanfattas i Nationella strategin i ett antal punkter (se appendix).

4.2.4 Tillgänglighet

Regeringen lyfter även fram regionförstoring och ett utvecklat informationssamhälle som viktiga insatsområden och framhåller att det finns starka samband mellan ekonomisk tillväxt och regionförstoring. Genom en ökad tillgänglighet kommer målen för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning lättare att kunna nås. Detta innebär inte endast en förbättrad infrastruktur i form av vägar, hamnar eller järnvägar, utan snarare en förenklad möjlighet för människor att delta i samhället. Med Sveriges geografiska förutsättningar i åtanke, med ett stort antal avskilda arbetsmarknadsregioner, underlättar regionförstoring rörligheten mellan FA-regionerna genom att områden knyts ihop. En sådan förstoring anses minska sårbarheten simultant med att det går att uppnå en högre grad av specialisering. I större regioner anses det även skapa en mer differentierad arbetsmarknad och en ökad specialisering av näringsliv, arbetskraft och utbildning (Nationella strategin s 20-24).

Riktlinjer för regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning sammanfattas i Nationella strategin i ett antal punkter (se appendix). Dessa samlade riktlinjer utgör en meny av målkriterier som regionerna kan ta till sig och införliva lokalt. Detta eftersom de regionala tillväxtprogrammen kan ha olika geografiska utgångspunkter och inte alla målsättningar är optimala inom alla områden (Ibid s 11).

5 Resultat av följeforskning och utvärdering av strukturfondsperioder

Strukturfonderna är, utöver den inre marknaden, det avgörande verktyget för genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. För att kunna dra några slutsatser om dess framgång och måluppfyllnad är det intressant att se tillbaka på tidigare programperioders utvärderingar och följeforskning för att därigenom nå en förståelse huruvida de uppnår ämnad effekt. Ett problem i samtliga utvärderingsperioder är avsaknaden av kontrollgrupp och att programmets målformulering skiljer sig åt mellan perioderna vilket försvårar för kontrafaktiska resonemang.

5.1 Period 1995-1999

Sverige gick efter folkomröstning med i EU 1995 och blev en integrerad del av unionens sammanhållningspolitik. Åren 1995-1999 omfattades Sverige av tre av de då sex existerande målen. Mål 2, att skapa nya jobb för att ersätta de jobb som gick förlorade i den traditionella industrin och som förväntades försvinna i den offentliga sektorn. Mål 5b att utveckla landsbygdsområden genom att utveckla andra sektorer än jordbruket. Samt mål 6, att skapa nya arbetstillfällen genom att diversifiera den ekonomiska basen (Kommissionen 2012b).

Oxford Research, EuroFutures och Kulturgeografiska Institutionen vid Umeå Universitet genomförde på uppdrag av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) en effektutvärdering av de geografiska målprogrammen inom EG:s strukturfonder för perioden 1995-1999.

Genom EU:s geografiska program Mål 2, Mål 5b och Mål 6 genomfördes under perioden 1995-1999 investeringar på sammanlagt 17,8 miljarder svenska

kronor. Vad utvärderingen kommer fram till är att det inte går att spåra några effekter av EU:s geografiska målprogram på den totala regionala utvecklingen. Slutsatsen är att under programperioden ser man inga tendenser på att regionerna konvergerar utan att de regionala skillnaderna snarare fördjupas (divergens), tendensen är dock svag. Tillika kan inte utredningen påvisa något samband mellan totala investeringar genom strukturfonderna och utvecklingen av de 15 effektindikatorerna inom bland annat näringslivs- och företagsutveckling, utbildning och kompetensutveckling samt omvärldsutveckling.

Enligt utvärderingen går det inte heller att påvisa något samband mellan totala investeringar och utveckling av målandikatorer som ”inkomst per capita”, ”sysselsättning” och ”befolkning i åldern 15-64 år”. Detta menar utredarna skulle indikera på att strukturfondsprogram inte haft någon signifikant inverkan på utvecklingen varken av effekt- eller målandikatorer (ITPS 2004 s 7-8).

Vidare sett till inkomstutvecklingen i stödkommunerna jämfört med de kommuner som inte fick stöd, kunde inga positiva effekter påvisas. De tusentals projekt som genomfördes satte med andra ord inte spår som gick att avläsa i, vad som av rapportförfattarna kallas, makroekonomiska nyckeltal (Ibid s 96).

En möjlig anledning till avsaknaden av positiva effekter anses vara att de totala investeringarna under hela programperioden 1995-1999 var på en storlek som understiger 1 procent av de totala investeringarna i fasta och immateriella värden i hela Sverige, eller drygt två procent av den sammanlagda taxerade arbets- och företagarinkomsten inom stödområdet under programperioden. Detta menar utvärderarna är en av anledningarna till att man inte kan se några tydliga effekter av programmen – det är för lite pengar. De framhåller även att målen och förväntningarna på strukturfondernas möjlighet och verkan i regionerna är överskattade och att strukturmedlen på kort sikt inte kan påverka den ekonomiska utvecklingen (Ibid s 93).

Utvärderarna anför även att den organisatoriska beredskapen och företagens engagemang förefaller spela en avgörande roll för om projekten blev framgångsrika. Bakom sådana framgångar ligger också en fokusering på projektaktiviteter som är relevanta för en mindre grupp investerare och inte minst privata företag. EU:s geografiska programs framgång på regional nivå synes därför bero på om de har fungerat som en katalysator för att sätta igång innovativa regionala utvecklingsaktiviteter eller inte.

Utvärderingen avslutats med rekommendationer inför framtida programperioder rörande bland annat att förväntningarna på regionalekonomiska effekter i högre grad bör inriktas på att skapa en regionalekonomisk dynamik och utvecklingsberedskap istället för att förvänta sig att projekten/programmen på kort sikt skulle kunna förändra den ekonomiska utvecklingskurvan. Detta menar utvärderarna kräver en omvärdering av det sätt som målprogrammen utformas och implementeras. Utöver nämnda anses planeringen för efterkommande strukturfondsperioder vara i ett behov av att vara mera fokuserad på färre projekt och områden (Ibid s 93).

5.2 Period 2000-2006

Under efterföljande period 2000-2006 minskade det totala antalet mål från sex till tre. Mål 1 syftade till att främja utvecklingen och den strukturella anpassningen av regioner som släpade efter i utvecklingen och vars genomsnittliga BNP per invånare är lägre än 75 procent av det europeiska genomsnittet. Mål 2, att bidra till att stödja den ekonomiska och sociala omställningen i områden som har strukturella problem, landsbygdsområden på tillbakagång, krisdrabbade områden beroende av fiske och stadsområden med problem. Mål 3 verkade till förmån för utvecklingen av mänskliga resurser (Rådet 1999). Sverige tilldelades 2186 miljarder euro under perioden 2000-2006, vilket kan jämföras med 1315 miljarder euro under perioden 1995-1999, vilket innebär en ökning med cirka 66 procent (Kommissionen 2012c).

Utvärderingen av programperioden 2000-2006 fick ett liknande utslag som tidigare period när det kommer till strukturfondernas framgång. I en halvtidsrapport genomförd av Nutek (2004a) konstateras det att programmen har begränsade möjligheter att på kort sikt kunna påverka utvecklingen gällande strukturomvandling, befolkningsutveckling, sysselsättning och näringslivsklimat i berörda regioner. Vad som antas vara den främsta anledningen är återigen programmens ekonomiska begränsning i förhållande till regionernas totala omsättning och därav kvarstår problembilden i målområdena (Nutek 2004a s 13).

Ett problem i relation till att programmen inte uppvisar någon positiv inverkan på kort sikt går att sammankoppla med hur utvärderarna understryker att det finns en eftersläpning i statistiken. Detta gör det svårare att dra några slutsatser rörande utvecklingen av strukturfondsinsatserna eftersom de anser att den behövda typen av analys bör göras efter en längre tidsperiod, men att det inte genomförs i tillräcklig utsträckning. De konstaterar även att de sociala och ekonomiska omställningarna som eftersöks kräver insatser under lång tid av ett antal olika aktörer och inom en rad olika typer av åtgärder (Nutek 2004a s157). Detta fastslås även i en annan Nutek-rapport som pekar på att vissa projekt som bedöms bidra till en gynnsam utveckling i berörda regioner får full effekt först efter lång tid (Nutek 2004b s 2). I relation till detta konstaterar även utredarna att sett till Mål 1 och Mål 2 programmen så avsattes en för stor del av programbudgetarna till projekt av mer ”allmän karaktär”, med alltför stort fokus på kortsiktiga resultat, vilket inte resulterar i positiva tillväxteffekter (Nutek 2004a s 33).

Vad Nuteks utredning framhåller som fruktsamt är framförallt satsningar på grundläggande infrastruktur och strategiska projekt som har störst möjlighet att på sikt medverka till ekonomisk omställning, strukturförändring och långsiktiga effekter (Ibid s 140). Vad som även har framkommit är att tidigare utvärderingar inte tas i åtanke när nya projekt initieras. Tillväxtverket pekar på att allt för ofta ”uppfins hjulet på nytt”, vilket resulterar i en ineffektiv användning av samhällets resurser (Tillväxtverket 2012c).

5.3 Period 2007-2013

Strukturfondsperioden 2007–2013 är snart till ända. Centrala slutsatser så här långt har Tillväxtverket sammanfattat genom Göran Brulin, ansvarig för följeforskningen i de regionala strukturfondsprogrammen.

Brulin menar, till skillnad från tidigare utvärderingar, att fonderna hittills har bidragit till att de regionala skillnaderna har minskats. Detta genom att fokus har legat på att investera i alla regioners tillväxtpotential. Dock poängteras även att det svenska programgenomförandet möjligen har lett till att de inomregionala skillnaderna har ökat eftersom det är tillväxt, innovation och sysselsättning som

har prioriteras – och inte inomregional rättvisa och utjämning (Tillväxtverket 2012b s 14).

Dock framhåller Brulin även vissa brister vilket går igen från tidigare utvärderingar, speciellt när det kommer till EU:s uppföljnings- och indikatorsystem. Många gånger är reliabiliteten låg och problemen med validiteten i indikatorerna är stora. Frågor som uppkommer är huruvida de verkligen är indikatorer på det som de utger sig för att indikera? Detta kan resultera i att det genom uppföljning är svårt att avgöra om fonderna verkligen hjälper till att styra mot de övergripande målen eller snarar försvårar arbetet för regional konkurrenskraft (Ibid s 59). Det går inte heller nu att med någon hög signifikans visa på programmets framgång.

En intressant aspekt Brulin vidrör är hur strukturfondsprojekten möjliggör kunskapsspillovers och positiv klusterdynamik. Särskilt framhålls triple-helix-projekt, vilket knyter an till vad tidigare utvärderingar ansåg att det krävdes mer riktade resurser mot. Dock framhåller han även att man inte kan förvänta sig snabba resultat och garanterade effekter av dessa satsningar. Dessa projekt är även förenade med risker, till exempel i form av att konservera näringsliv som egentligen genom marknadsmekanismer borde slås ut (Ibid s 31).

I förhållande till fördelningseffekterna betonar Brulin att det är i huvudsak de befolkningsmässigt största regionerna som uppvisar det tydligaste resultaten gällande kopplingen mellan investeringar i innovationskraft och nya jobb, företag och tillväxt. Anledningen till detta anses vara att det krävs en viss grogrund för att omvandla innovationssatsningar till ekonomisk utveckling (Ibid s 63).

Brulin konstaterar även att om en region eller ort vill utvecklas är investeringar i innovationskraft en nödvändig förutsättning och att de regionala strukturfondsprogrammen har bidragit till att öka innovationskapaciteten. Han tydliggör dock att innovationsinitiativen måste utformas så att de används i ett näringsliv som kan göra affärer av dem. OECD framhöll i Territorial review Sweden 2010, att innovationslogiken generellt sett har stärkts i Sverige, men detta på bekostnad av forskningslogiken. Satsningen på förstärkt innovationslogik i de glest befolkade regionerna ska enligt OECD även påverkat centrala universitet och högskolor i Sverige, vilket ansågs som positivt.

Dock återkommer viss kritik i likhet med tidigare programperioder, till exempel anses många entreprenörskapsprojekt vara allt för breda, och inte

anpassade till specifika målgrupper och regionala förutsättningar. Utöver det fanns det målsättning att skapa totalt 33 800 nya arbetstillfällen och 18 300 nya företag. I samband med budgetpropositionen 2012 klargjordes att strukturfonderna endast har bidragit till cirka 14 000 nya arbetstillfällen och cirka 6 000 nya företag. Det framhålls även att tidigare gjorda utvärderingar visar att rapporterade resultat innehåller överskattningar (Prop.2011/12:1 s 31).

En ytterligare försvårande omständighet, som presenteras i relation till satsningarna på FoU och utbildning är att kopplingen mellan regionala och nationella profilmråden är svag. Vilket försvårar satsningar och möjligheten att med riktade resurser förbättra dessa områden (Ibid s 23). Det klargörs även att om programmen ska ha någon framgång och strukturell påverkan, krävs det att insatserna koncentreras ytterligare samt kopplas ihop med andra insatser och resurser med liknande mål på nationell och internationell nivå (Ibid s 33).

6 Diskussion och analys

Vad som framkommer av utformning och uppföljning av programperioderna är att måluppfyllnaden inte är på eftersökt nivå. Detta beror i viss mån på för högt ställda förväntningar och orealistiska mål, men även bristfälligt genomförande och felsatsningar, samt att fondmedlen utgör en för liten del av totala regionala medel. Frågan kvarstår hur strukturfondernas utformning korresponderar med politik för regional utveckling och om den ekonomiska teorin kan förklara strukturfondernas varierande framgångar.

6.1 Decentralisering

Trots mestadels negativa resultat i utvärderingarna finns det anledning att lyfta fram de positiva aspekterna av programmen. Regionerna ges genom bland annat RUP inflytande över den lokala utvecklingen och kan på så vis utforma målen efter de regionala eller geografiska förutsättningarna. Detta bidrar till en ökad decentralisering, vilket kan anses både negativt och positivt. Beslut som fattas på central nivå kan antas öka de strukturella problemen då en uniform lösning inte passar alla delar av landet. Genom ökat lokalt medbestämmande ökar dels de lokala arbetsmarknadernas möjlighet att satsa på vad som är relevant för just det området eller regionen. Samtidigt kan det även ge regionerna möjlighet att specialisera sig utefter deras komparativa fördelar, vilket möjligen leder till en ökad agglomerering genom att bildandet av ekonomiska centrum inom regionerna.

Det går även att argumentera för att vikten av det fasta kapitalets storlek håller på att avta. Istället är det rörliga kapitalet som är den viktigaste tillgången och företag fokuserar mer på att attrahera ”rätt” person som kan bidra till företagets utveckling (Tillväxtfakta 2012 s 16). Detta kan leda till problem då det moderna Sverige kräver högutbildad arbetskraft när det satsas mer på kunskapsintensiv produktion och det finns risk att utbildningssektorn inte kan tillgodose efterfrågan.

Samtidigt kan det även vara en anledning till bildandet av ekonomiska centrum och storstadsområdenas attraktivitet; en hög täthet i kompetens, vilket bör gynna regionen och på så vis nationen i stort, givet att det finns en spridningseffekt som går att ta till vara på (Ds 1999:50 s 119).

En negativ aspekt är dock att det finns uppenbara brister i samordningen mellan regionerna som visar sig om flertalet regioner ställer upp snarlika mål¹³. Om målet är att bidra till tillväxten genom specialisering så krävs även en viss diversifiering. Annars kan det uppstå vad som omnämns som en ”stepping on toes”-effekt; kommunerna likriktas och försvårar möjligheten till den unika profil som de komparativa fördelarna anspelar på.

6.2 Konvergens

Expertgruppen för offentligekonomi (ESO), har i sin tur sammanställt en utvärdering där de resonerar kring hur det inte kan påvisas någon positiv relation mellan hög tillväxt och minskad konvergens. De resonerar kring dess kausalitet; om hög tillväxt ger konvergens genom spridningseffekter, eller om hög tillväxt ger utrymme för regionalpolitiska åtgärder eller om det istället är regionalpolitiska åtgärder som ger hög tillväxt. Relationer där det enligt ESO inte går att påvisa något konsekvent samband (Ds 1999:50 s 49).

Tillväxtpolitisk forskning diskuterar även huruvida krafterna för konvergens är starkare än krafterna för divergens, detta i relation till agglomerationsteorierna. Bergströms (1998) menar att de svenska regionerna har konvergerat sedan 1945. Han konstaterar även att selektiva regionalpolitiska satsningar och övriga offentliga utgifter inte signifikant har påverkat den regionala tillväxten av genomsnittsinkomsterna (Ds 1999:50 s 58). Vilket ifrågasätter möjligheten att genom politisk styrning förändra den regionala utvecklingen genom strukturfonderna.

---

¹³ Ett tydligt exempel på detta på lokal nivå kan vara byggandet idrottsarenor, vilket urholkar kommunernas ekonomier, men tros locka investerare och nya invånare till orten. Ytterligare exempel är hur antalet högskolor har ökat i Sverige och huruvida det bidrar till ett mer kunskapsintensivt samhälle, eller endast skapar inflation i värdet av att utbilda sig?

Istället behövs en spridning av den ackumulerade kunskapen och om konvergens uppstår går snarare att relatera till denna process. Kan kunskap överföras via individer och på det sättet gagna tillväxten vore en möjlig lösning just aspekten med regionförstoring. Då tillåts fler individer att agera på en gemensam, större marknad. Dock är en följdfråga hur den optimala regionen ser ut i förhållande till geografisk storlek och invånarantal. Huruvida målområdet, det området som behöver en injektion, finns inom eller utom spridningsområdet och huruvida det är något politiken kan påverka (Ibid s 59).

6.3 Regionen – en optimal indelning?

De strukturella problemen återkommer utifrån de geografiska aspekterna och debatten rörande regionernas uppdelning. Eurofutures sammanställde ett underlag åt Ansvarskommittén där de diskuterar den optimala regionstrukturen och drar slutsatsen att det som försvårar den regionala anpassningen är de många olika myndigheterna inom spridda politikområden, samt att samarbete dessutom ska ske på frivillig basis. Anledningen är att politiken är sektoruppdelad istället för geografiskt uppdelad, men även att dagen indelning stämmer dåligt överens med de växande funktionella regionerna. Detta försvårar möjligen önskan att nå ökad tillväxt genom att satsa utifrån de regionala förutsättningarna. (EuroFutures/Nordregio 2005 s 99). Detta går även att sammankoppla med att samtliga regioner genom RUP ska arbeta efter de regionala förutsättningarna, men att arbetet ger skilda resultat. Försök till viss sektorssamordning över regioner görs men den övergripande bilden är att endast regering och riksdag kan ta de tvärsektoriella beslut som behövs. Det skulle alltså behövas en mer omfattande horisontell och vertikal samordning för att strukturfonderna ska kunna generera positiva effekter i regionerna och bidra till nationens tillväxt (Ibid s 13).

6.4 Koncentration och kluster

Koncentrationen av ekonomisk aktivitet tycks spela en avgörande roll när det kommer till framgången av ekonomiskt tillväxtarbete. Detta kan även

sammankopplas med regionens attraktivitet; huruvida det finns fördelar att driva företag, möjlighet för medborgarna att hitta arbete och förutsättningarna för konsumtion (Tillväxtfakta 2012 s 19). En ökad specialisering och framkomsten av kluster är något som det under en längre tid har satsats på och det tycks även ge positiva utslag. Detta genom att företagen kan dra nytta av konkurrensen som driver utvecklingen framåt. Men även genom samarbete och ett ökat kunskapsutbyte samt, i enlighet med teori, fördelarna av tilltagande avkastning. Genom ökade konkurrensmöjligheter både på lokal och på internationell nivå tvingas företagen att öka sin innovationsförmåga för att hålla sig kvar på marknaden.

Regeringen framhåller även att det finns en funktion i att nationell näringspolitik kan balansera upprätthållandet av hård, men rättvis konkurrens, men samtidigt inte skapa onödiga hinder och otillåtna samarbeten (SOU 2000:36 s 73). Detta parallellt med främjandet av klusterverksamhet och samarbete, en möjligen svår avvägning då det inte får vara marknadssnedvridande eller ge vissa branscher fördelar.

Man kan även resonera kring att regeringen pekar på att dynamiska miljöer oftast växer fram spontant över lång tid, och sällan är resultatet av någon välplanerad utvecklingsstrategi (SOU 2000:36 s. 74). Att då aktivt stötta bildandet av kluster kan tyckas motsägelsefullt. Utifrån tillväxtteori, med fokus på humankapitalets icke-avtagande skalavkastning, men även agglomerationsteori och vikten av närhet och transaktionskostnader skulle man kunna argumentera för att en sådan plötslig ekonomisk process inte nödvändigtvis leder till regional utjämning. Samtidigt är det just ett ökat fokus på specialisering, kluster och samarbetsstrategier som verkar vara framtida målsättningar.

6.5 Tillväxthämmande resultat

Den mest framträdande effekten är trots allt att utvärderingarna inte kan peka på att strukturfonderna bidrar till den ekonomiska tillväxten i stort. Det beror, som tidigare nämnts, delvis på att de totala fondmedlen inte är omfattande nog. Vad som även återkommer är den bakomliggande politiken och avvägningen mellan regional balans och samhällsekonomisk effektivitet. Där regional utjämning,

genom omfördelning, istället för att stärka den egna geografiska omgivningen hindrar tillväxten genom att begränsa den samhällsekonomiska effektiviteten. En politisk ståndpunkt där debatten under en längre period diskuterat hur större regioner är missgynnade av omfördelningen och att det på så vis verkar tillväxthämmande (Stockholms Handelskammare 2012:14 s 15).

I relation till den politiska styrningens påverkan kan det även ifrågasättas vad effekten blir av att målprogrammen och fondernas utformning ligger över en kortare period när den slutsats som nås är att fonderna inte påverkar den regionala utvecklingen på kort sikt. Den politiska motsättningen återkommer även här i förhållande till tillväxt, huruvida policyförändringar och subventioner har någon långsiktig påverkan på tillväxt. Frågan är om politiken kan eller ens bör påverka marknaden och om stöden av specifika företag eller branscher gagnar tillväxten på lång sikt. Resultatet tycks bli att alltför allmänna och ambitiösa mål sätts upp vilket endast resulterar i att fondmedlen inte utnyttjas på mest effektiva sätt.

6.6 Måluppfyllnad

Vad som är tydligt utifrån de olika utvärderingarna är att målen som sätts upp på regional nivå inte uppfylls. Detta syns tydligt, bland annat i förhållande till mål om antalet nya, eller bevarade arbetstillfällen. Det är mindre troligt att strukturmedlen i sig kan skapa jobb i isolation, utan att de snarare kan verka som en injektion för att stimulera den regionala, eller lokala arbetsmarknaden. Det går även här att diskutera huruvida det även beror på för lite satsningar i FoU-sektorn som ska agera tillväxtmotor och skapa nya arbetstillfällen.

Frågan som återkommer är om målen i sig har varit för ambitiösa och orealistiska. Att det inte är möjligt att skapa tusentals nya jobb utifrån strukturmedlen i bakvattnet av den ekonomiska krisen. Samtidigt finns det anledning att tro att flertalet samhällsekonomiska samband förändrats och att kopplingen mellan uppsatta mål, dess medel och genomförande kan betecknas som svag inom regionalpolitiken sett till utvecklingen över tid. En aspekt som måste tas hänsyn till inför framtida perioder är framförallt risken att stöden istället för att verka strukturuomvandlande, konserverar gamla strukturer. Där kan det behövas hårdare reglering rörande vilka projekt som ska få tillgång till medlen.

7 Sammanfattning

Sedan en tid tillbaka är det inte genom statlig styrning som den regionala utvecklingen ska ske, utan det är på lokal nivå ansvaret ligger för regional tillväxt. Genom de regionala förutsättningarna ska i sin tur hela Sverige växa. Till hjälp i tillväxtarbetet har regionerna den Nationella strategin som rättesnöre och EU:s strukturfonder som finansiellt stöd för att genom innovativ förmåga skapa fler arbetstillfällen och företag.

Strukturfonderna genererar ändock inte den tillväxt som eftersöks av flertalet anledningar och de inomregionala skillnaderna tycks kvarstå och även öka i vissa fall. Utvärderingar framställer hur strukturfonderna inte har någon inverkan på den regionala utvecklingen på kort sikt. Det framkommer även att strukturfondernas målformulering fortfarande är för bred och allmän. Ospecificerade mål resulterar i att det är svårt att mäta dess effekter och fonderna välkomnar i för hög utsträckning satsningar som inte genererar någon tillväxt. Problemet tycks alltså vara att det planeras kortsiktigt för att nå långsiktiga lösningar.

Trots avsaknaden av tillväxteffekter finns det en god förankring i den ekonomiska teorin sett till målformulering för nuvarande strukturfondsperiod. Fokus läggs på innovativa satsningar och kompetensförsörjning av humankapitalet. Dock måste man skilja på kvantitet och kvalitet. Det är en politisk fråga om det bör satsas på breda allmänna program som många kan ta del av, eller få spjutspetsprogram som ger säkra resultat.

Även om det har skett en förändring av politiken verkar det ändå finnas en stark tilltro till att staten kan påverka ekonomin genom ekonomisk planering. En central problematik är fortfarande att det finns för många politiska sektorer och nivåer där det krävs samarbete. Det resulterar i att en del av effektiviteten går förlorad genom svårigheter vid harmonisering. Det behövs ytterligare vertikal och horisontell samordning för att de olika programmen och målen ska vara fruktsamma. Vilket även är det som krävs om regionförstoring eller ombildning av regionerna blir aktuellt.

Det blir även en politisk fråga om fonderna bör integreras mer i redan förd politik som ett komplement, snarare än att verka som ytterligare ett avskilt politikområde. Eller om de regionalpolitiska inslagen i systemet, i högre utsträckning bör skiljas ytterligare från skatteutjämningsystemet och på det sättet användas till punktinsatser med högre framgångsmöjlighet.

De slutsatser som går att dra härrör hur man väljer att se på samhället och det behövs ytterligare ekonomisk teori för att förklara strukturfondernas påverkan i de svenska regionerna. Huruvida ekonomin går att påverka och marknadsmisslyckanden går att stävja genom aktiv politik och om den politiska inverkan ger de resultat som eftersöks. Utöver nämnda blir det även en politisk fråga huruvida tillväxt alltid är eftersträvansvärt och om det är ett lämpligt sätt att minska de regionala skillnaderna. Det måste finnas ett samspel mellan politiska värderingar, tillväxt och omfördelning för att inte hämma eller låta den ekonomiska utvecklingen stagnera.

Dock kan man samtidigt argumentera för att ett skäl för regionalpolitiskt motiverad intervention är att det finns, genom invanda mönster i samhället, en tröghet genom tidsförskjutning av ekonomin. Denna skulle kunna dämpas genom satsningar på regionala förutsättningar och dess lokala specialisering.

På ett transnationellt plan bör det mer djupgående syftet med EU:s sammanhållningspolitik diskuteras. Vad unionen vill uppnå och hur de ekonomiska medlen kan användas på ett mer effektivt sätt. I skrivande stund sker omfattande politiska omvälvningar i Europa, där de ekonomiska klyftorna verkar öka mer än någonsin mellan länderna. EU:s målsättning om öppna och väl fungerande marknader och en stärkt global konkurrenskraft verkar dock kvarstå och frågan är om inte arbetet mot ökad sammanhållning kommer att spela en ännu viktigare roll inför nästkommande budgetperiod.

8 Referenser

- Andersson, Frida & Ek, Richard & Molina, Irene, 2008. *Regionalpolitikens geografi – Regional tillväxt I teori och praktik* Malmö: Studentlitteratur
- Andersson, Martin & Thulin, Per, 2008. "Globalisering, arbetskraftens rörlighet och produktivitet" Underlagsrapport Nr 23 till Globaliseringsrådet
- Baptista, Rui & Swann, Peter, 1998. "Do firms in clusters innovate more?" *Research Policy*, Elsevier, vol. 27(5), s 525-540, September.
- Baumol, W., 1986. "Productivity growth, convergence, and welfare: What the long-run data show", *The American Economic Review* vol. 76
- Bergström, Fredrik, 1998. "Essays on the Political Economy of Industrial Policy", Stockholm: Stockholm School of Economics.
- Boldrin, Michele & Canova, Fabio, 2001. "Inequality and convergence in Europe's regions: reconsidering European regional policies", *Economic Policy*, vol. 16, s. 207
- Baldwin, Richard E. & Wyplosz, Charles, 2009. *The economics of European integration* Upplaga 3. London: McGraw-Hill Higher Education
- Dall'Erba, Sandy & Le Gallo, Julie, 2007. "The Impact of EU Regional Support on Growth and Employment", *Czech Journal of Economics and Finance*, vol. 57, nr. 7-8,
- Ds 1999:32. "Utveckling och delaktighet – agenda för Näringsdepartementets tillväxtpolitik" Avsändare: Näringsdepartementet
- Ds 1999:50. "Regionalpolitiken - en ESO-rapport om tro och vetande"
- Ds 2011:17. "Sveriges företagande och konkurrenskraft". Utgiven:19 maj 2011. Avsändare: Näringsdepartementet
- Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik
- EuroFutures/Nordregio, 2005. "Sveriges regionala indelning: om tillväxtperspektivet får råda" Stockholm: Ansvarskommittén

- Handelskammaren 2012:15. Stockholms handelskammars analys – ”Stockholm betalar 12,5 miljarder – Det kommunala skatteutjämningsystemet 2012”
[elektronisk: hämtad 2012-05-22]
http://www.chamber.se/filearchive/4/43481/2012_4_skatteutjamning.pdf
- ITPS 2004. A2004:009 ”Effektutvärdering av de geografiska målprogrammen inom EG:s strukturfonder”
- Johansson, J & Larsson, A & Schagerström, T & Wigren, A. 2005. ”Tillväxtens drivkrafter” Rapport 2005:3 ISA, Nutek & VINNOVA
- Kommissionen 2012a. *Europa.eu – EU:s officiella webbplats* [elektronisk: hämtad 2012-05-13] http://europa.eu/pol/reg/index_sv.htm
- Kommissionen 2012b. *Europa.eu – EU:s officiella webbplats* [elektronisk: hämtad 2012-05-13]
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/overmap/sv/ifs2_sv.htm
- Kommissionen 2012c. *Europa.eu – EU:s officiella webbplats* [elektronisk: hämtad 2012-05-13]
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/overmap/sv/sued_sv.htm
- Kommissionen 2012d. *Europa.eu – EU:s officiella webbplats* [elektronisk: hämtad 2012-05-13] http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_sv.htm
- Kommissionen 2012e. *Europa.eu – EU:s officiella webbplats* [elektronisk: hämtad 2012-05-13]
http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24203_sv.htm)
- Nationella strategin 2007. N7037 ”En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013” Näringsdepartementet.
- Nutek 2004a. ”EU:s strukturfonder – ett verktyg för regional utveckling. Erfarenheter i halvtid”. Info-nr 039-2004
- Nutek 2004b. ”Tillsammans utvecklar vi Sverige - EU:s strukturfonder 2000-2006” Info 043-2004
- OECD 2010. ”OECD Territorial review Sweden 2010” (2010: 132)
- Porter, Michael E. 1998 ”Clusters and the New Economics of Competition”
Harvard Business Review, s 77-90 Vol. 76 Nr 6
- Prop. 2011/12:1. Budgetpropositionen för 2012. Utgiftsområde 19. Utgiven:20 september 2011 Avsändare: Finansdepartementet

- Prop. 2006/07:1. Budgetpropositionen för 2007. Utgiftsområde 19. Utgiven:16 oktober 2006 Avsändare: Finansdepartementet
- Romer, Paul M. 1990 "Endogenous Technological Change" *Journal of Political Economy* Vol. 98, Nr. 5, s 71-102
- Rådet 1999. Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna
- Rådet 2006. Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden
- SNS Välfärdsrapport 2011 – *Inkomstfördelningen i Sverige*. Björklund, Anders & Jäntti Markus. Stockholm: SNS förlag
- SOU 2000:36."Utgångspunkter för 2000-talets regionalpolitik". Utgiven: april 2000 Avsändare: Näringsdepartementet
- SOU 2007:13. "Regional utveckling och regional samhällsorganisation" Sekretariatsrapport nr 3 till Ansvarskommittén
- Tillväxtanalys 2010:12. Rapport 2010:12 "Regional tillväxt 2010 - En rapport om tillstånd och utveckling i och inom Sveriges FA-regioner" Utgiven: 20 december 2010
- Tillväxtfakta 2012. "Regional attraktivitet – tillväxtmotor i en global verklighet" Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Tillväxtanalys. Berndtssons Tryckeri, Östersund
- Tillväxtverket 2012a. [elektronisk: hämtad 2012-05-13] http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/omeuprogram/eusregiona_lautvecklingspolitik.4.21099e4211fdb8c87b800016741.html
- Tillväxtverket 2012b. "En syntes av följeforskningen i de regionala strukturfondsprogrammen" rapport 0129
- Tillväxtverket 2012c. "Följeforskning för fortlöpande förbättringar i projekt - en syntes!" Publicerad: 3 mars 2011

9 Appendix

Riktlinjer för regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Överensstämmer med riktlinjer i CSG (Europeiska strategiska riktlinjer för sammanhållning 2007–2013) 4.1.3, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.4 och NRP (Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning) 7,8, 10, 11, 14,15. (Nationella strategin s 16)

Innovativa miljöer

- Främja samarbete mellan FoU, näringsliv och offentlig sektor, utveckla initiativ för effektivare samspel inom innovationssystem och kluster.
- Stimulera internationellt kunskapsutbyte och samarbete mellan universitet, högskolor och näringsliv.
- Främja utveckling av regionala profilområden och specialisering.
- Tillvarata naturmiljöer, kultur och kulturarv i utvecklingen av innovativa miljöer.
- Stimulera innovationsförmågan i näringslivet genom att främja kunskapsutvecklingen hos främst små och medelstora företag.
- Förbättra företagens förutsättningar att ta del av kunskapsutvecklingen inom universitet, högskola och forskningsinstitut.
- Utveckla strukturer som stimulerar kunskapsöverföring mellan företag.
- Främja företagens förmåga att utveckla nya produkter och tjänster.
- Främja kommersialisering av forskningsresultat och idéer från universitet och högskola, näringsliv och andra aktörer.

Entreprenörskap

- Främja en gynnsam kultur för entreprenörskap och företagande.
- Främja insatser som underlättar nyföretagande.
- Utveckla strategiska samverkansformer mellan företag.
- Stödja företagens kapitalförsörjning där marknaden inte fungerar tillfredsställande.

- Underlätta utvecklingen av ett näringsliv med ökat internationellt affärsutbyte och stärkta positioner på de utländska marknaderna.
- Ta tillvara de möjligheter som ett hållbart utnyttjande av naturresurser skapar bl.a. genom att främja utveckling och ökad användning av förnybara energikällor.
- Använd omställningen till ett mer hållbart energisystem som en drivkraft för teknik-, produkt- och tjänsteutveckling.
- Stimulera en fortsatt utveckling av näringsverksamhet som baseras på naturmiljöer, kultur och kulturarv för att främja en socioekonomisk utveckling
- Stimulera en fortsatt utveckling av natur- och kulturturism.

Riktlinjer för det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning Programmet kommer att omfatta samtliga riktlinjer nedan. (Överensstämmer med riktlinjerna i CSG 4.3.1, 4.3.2 och NRP 17, 18, 19, 21, 23 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1081/2006 artikel 3 (nr) 1081/2006 artikel 3. (Nationella strategin s 20)

- Främja sådan kompetensutveckling som säkerställer en omställning av redan sysselsatta så att de inte riskerar arbetslöshet på grund av att de inte har efterfrågad kompetens.
- Underlätta för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden genom otraditionella insatser.
- Förebygga och motverka diskriminering och utestängning på arbetsmarknaden.
- Förebygga långtidssjukskrivningar och underlätta en återgång till arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna genom innovativa insatser.

Riktlinjer för regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Överensstämmer med riktlinjerna i CSG 4.1.1, 4.2.3 och NRP 9,16.

Regionförstoring

- Stärka kopplingen mellan trafikering och infrastrukturåtgärder.
- Utveckla samverkan mellan olika transportslag.
- Utveckla persontransporter som förbättrar tillgängligheten och ökar förutsättningar för regionförstoring.

Ett utvecklat informationssamhälle

- Stimulera och underlätta IT- användningen i små och medelstora företag.

- Utveckla produkter och tjänster, såväl privata som offentliga, som syftar till att öka tillgängligheten till, och nyttan av IT för människor och företag.
- Fullfölja bredbandsutbyggnad i gles- och landsbygd.